

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Notatka z 14. europejskiego spotkania KSOW w dniach 12-13 czerwca 2019 r. w Bukareszcie

W 14 spotkaniu krajowych sieci obszarów wiejskich, które odbyło się w Bukareszcie w dniach 12-13 czerwca br., udział wzięło 71 osób z 20 państw członkowskich UE reprezentujących 22 krajowe sieci obszarów wiejskich oraz lokalne grupy działania i beneficjentów projektów. Polskę reprezentowała pani Anna Doliwa prezes zarządu LGD „Dolina rzeki Grabi” oraz pani Agata Markuszewska z Jednostki Centralnej KSOW. Celem spotkania było opracowanie metodologii dla KSOW współpracujących z LGD-ami i ich beneficjentami, rozwijanie wspólnych działań sieci i klastrów oraz podsumowanie wydarzenia NetworX zorganizowanego z okazji dziesięciolecia działalności Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD) wraz z opracowaniem kolejnych kroków.

Rumuńskie przykłady wdrażania PROW

Pierwszego dnia spotkania Rumuńska Sieć Obszarów Wiejskich - gospodarz spotkania zorganizowała dla uczestników wyjazd studyjny w regionie Prahova gdzie realizowane są projekty z rumuńskiego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Pierwszym przykładem była piwnica wina Budureasca w Gura Vadului o powierzchni 5300 m², która wykorzystwała środki EFRROW w celu poprawy swojej konkurencyjności. Jest to obecnie jedna z najnowocześniejszych i największych piwnic winnych w Rumunii o pojemności produkcyjnej i magazynowej 3 mln litrów wina rocznie.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Institucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Druga wizyta, związana z aspektem integracji społecznej, miała miejsce w ośrodku opieki dziennej dla dzieci „Sfantul Stelian” w Urlați założonym przez Fundację Radość Nadziei (Joy of Help Foundation) w 2012 roku. Fundacja korzysta z obiektów położonych na terenie parafii Valea Crangului i oferuje usługi pozaszkolne (sportowe, odrabianie lekcji) oraz doradcze dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych w szczególności mniejszości romskiej. Fundacja zwróciła się do LGD Meleagurile Cricovului o dofinansowanie na poprawę infrastruktury obiektów ze środków LEADER. Gospodarz obiektu ojciec Radu Manuel Mihail wyjaśnił, że uzyskane fundusze pozwolą zbudować Fundacji drugą salę rekreacyjną umożliwiającą wszystkim 30 dzieciom przebywanie razem w ośrodku. Celem pracy Fundacji jest wsparcie rodzin zarówno w kwestii praktycznej (np. zapewnienie możliwości skorzystania z pralni) jak i w kwestii emocjonalnej w celu pomocy dzieciom w wychodzeniu z ubóstwa poprzez edukację. Ojciec Radu przyznał, że w przypadku dzieci pochodzących z rodzin z miast, które są wykorzystywane przez różne grupy do zajmowania się żebraniem, istotną rolę odgrywa czas, aby jak najszybciej zidentyfikować i pomóc tym dzieciom, które są zagrożone wykluczeniem.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Film video o ośrodku opieki dziennej [The Saint Stelain Day Care Centre project](#)

Drugi dzień spotkania sieciowego poświęcono prezentacjom, dyskusjom panelowym i pracy warsztatowej. Spotkanie otworzyła pani Florentina Tudor, dyrektor generalna ds. rozwoju obszarów wiejskich, z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Rumunii. Podkreśliła znaczenie bezpośredniego kontaktu z beneficjentami - z których niektórzy byli zaangażowani w spotkanie - oraz rolę Krajowej Federacji LGD w zwiększaniu zaufania u ludności wiejskiej.

Współpraca KSOW i LGD

Pierwsza część spotkania dotyczyła wymiany wiedzy na temat współpracy krajowych sieci obszarów wiejskich z lokalnymi grupami działania i beneficjentami. Jako pierwsza głos zabrała pani Adelina Vasile z lokalnej grupy działania Ecoul Campiei Buzaului położonej w południowo-wschodniej Rumunii w regionie głównie rolniczym. Pani Adelina podzieliła się swoim doświadczeniem w pracy z LEADER i zilustrowała sukces zintegrowanej lokalnej strategii LGD, która stworzyła 50 nowych miejsc pracy. Strategia LGD koncentruje się na działalności gospodarczej gospodarstw rolnych i modernizacji sektora wraz z usługami socjalnymi, zatrudnieniem i pracą na rzecz dziedzictwa lokalnego. Dla LGD skuteczna komunikacja jest kluczem do współpracy z lokalnymi interesariuszami, którzy również są włączani w działania organizowane przez rumuńską KSOW. Jako przykład podała dwa projekty współpracy: książkę kucharską zatytułowaną „Radość owoców i warzyw” oraz „Festiwal arbuźów”, realizowane wraz z czterema innymi LGD przy wsparciu promocyjnym KSOW.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Z kolei pani Michaela Mihalea, beneficjent projektu, opowiedziała o sposobie w jaki jej projekt Eurocad Solutions wykorzystuje technologie GPS do gromadzenia i zestawianie ulepszonych danych o gruntach, ich własności, zarządzaniu i prowadzonych transakcjach. Technologia ta pomaga zaktualizować kataster gruntów, a tym samym zwiększyć przejrzystość systemu zarządzania gruntami, co stanowi kluczowy czynnik rozwoju gospodarczego. Podkreśliła wartość dostępnego i odpowiedniego wsparcia LEADER dla projektu, uzyskanego od LGD Valea Trotusului Bacau.

Następnie Pani Susan Grieve, ekspert ENRD, poprowadziła panel dyskusyjny z udziałem przedstawicieli 4 krajowych sieci obszarów wiejskich z Holandii, Rumunii, Szkocji i Polski na temat wymiany różnych sposobów współdziałania sieci z grupami interesariuszy LEADER. Niektóre sieci kontaktują się tylko z koordynatorami / managerami LGD podczas gdy inne angażują się bezpośrednio w prace z beneficjentami w terenie. Większość sieci współpracuje z interesariuszami LEADER inaczej aniżeli z innymi grupami. Wynika to częściowo z ich różnych potrzeb, ale odzwierciedla też większe doświadczenie aktorów LEADER i oczekiwania związane z tworzeniem sieci. Informacje są udostępniane za pośrednictwem stron internetowych KSOW (niektóre sieci mają strony interaktywne), spotkań, dedykowanych grup tematycznych (w których reprezentowany jest szeroki wachlarz zainteresowanych organizacji), mediów społecznościowych, newsletterów, wydarzeń i dzielenia się przykładami projektów. Paneliści podzielili się również wyzwaniami przed którymi stoją np. udzielanie wsparcia LGD z nadmiernie ambitnymi wskaźnikami, które są bardzo trudne do osiągnięcia. Wskazano na potrzebę większej liczby praktycznych wskaźników po 2020 roku. W podsumowaniu panelu zwrócono uwagę na przykład Szkockiej sieci i jej sposobu współdziałania z różnymi aktorami LEADER. Ze względu na zakres kompetencji szkocka sieć organizuje oddzielne spotkania dla Prezesów LGD na temat strategii i projektów oraz oddzielne dla kierowników biura na tematy dotyczące wdrażania LEADER (problemy z administracją i biurokracją). Ponadto Szkocka sieć

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

podjmuje próby rozszerzenia sieci o inne grupy poprzez organizację konferencji wiejskich dla osób nie zaangażowanych w LEADER, jako miejsce spotkań ludzi ze wszystkich dziedzin związanych z rozwojem obszarów wiejskich.

W dalszej części programu spotkania odbyła się dyskusja warsztatowa w grupach na tematy inicjowane przez Europejską Sieć.

Współpraca regionalna krajowych sieci

Podczas sesji poświęconej pomysłom na wspólne działania KSOW w Europie w ramach klastrów geograficznych (tzw. nieformalna grupa sieci KSOW skoncentrowanych przestrzennie) dyskusja została podzielona na cztery różne grupy: atlantycką (kraje położone nad Oceanem Atlantyckim), centralną (kraje Europy Środkowej), śródziemnomorską (kraje położone nad Morzem Śródziemnym) i nordycko-bałtycką (kraje wokół Morza Bałtyckiego).

klaster atlantycki - uczestnicy dyskutowali o nakładaniu się swoich prac tematycznych, głównie w zakresie odnowy pokoleniowej, innowacji i rolnictwa społecznego.

klaster centralny – uczestnicy przeprowadzili burzę mózgow na temat najlepszych sposobów wspierania współpracy związanej z LEADER między sieciami. Zasugerowano platformę cyfrową, która obejmowałaby wspólny kalendarz krajowych wydarzeń LEADER, aktualne informacje na temat współpracy transnarodowej w każdym kraju oraz przestrzeń do wymiany informacji pomiędzy różnymi LGDami. Zaproponowano również konferencję LEADER zorganizowaną jako wspólny projekt przez 5-6 KSOW oraz Europejski Dzień LEADER.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

klaster śródziemnomorski – uczestnicy wpadli na pomysł zorganizowania wspólnej podróży studyjnej dla KSOW, regionów oraz społeczności lokalnej wraz z beneficjentami projektów. Platforma mediów społecznościowych byłaby wykorzystywana jako zaczątek dla tej współpracy, a także wnioski z sektora prywatnego zostałyby wzięte jak to wszystko połączyć.

klaster nordycko-baltycki - uczestnicy przedstawili bardzo konkretny pomysł współpracy PACMAN (Paying Agency Cluster Managing Authority Network) – spotkanie KSOW z przedstawicielami instytucji zarządzających i agencji płatniczych. Podczas spotkania planowane są warsztaty na temat jak poprawić wdrażanie PROW poprzez krajowe sieci obszarów wiejskich. Celem warsztatu jest uświadomienie roli KSOW agencjom płatniczym. Na spotkanie, które odbędzie się 12-14 listopada 2019 r. w Helsinkach, zostaliby zaproszeni również przedstawiciele pozostałych 3 klastrów. Spotkanie zostałoby połączone ze spotkaniem nordycko-baltyckiej sieci obszarów wiejskich.

Wnioski po kwietniowej konferencji NetworX – wnioski na KSOW po roku 2021

Ostatni punkt programu spotkania dotyczył konferencji NetworX. Przedstawiciel ENRD przedstawił kluczowe wnioski zebrane podczas poszczególnych spotkań tematycznych. Np. „Przyszłe sieci powinny mieć zdolność docierania do ludzi w terenie i do zmniejszania odległości pomiędzy Brukselą a regionem, między politykami a wdrażaniem, między miejscami które działają dobrze i gorzej. Musimy lepiej sieciować”, „Współdziałanie z ludźmi jest ważniejsze niż kiedykolwiek w naszym nowoczesnym, szybkim świecie. Używaj wszystkich rodzajów komunikacji - nowych i starych; bądź użyteczny; angażuj nowe niezwiązane osoby”, „Musimy wiedzieć, w jaki sposób sieci przeprowadzają swoje oceny. I podzielić się dobrymi przykładami i tym, jak patrzą na wyniki”.

Z kolei Pani Helen Williams z Komisji Europejskiej DG AGRI, zastanawiała się nad sukcesem NetworX i ogromną rolą, jaką odegrały jednostki wsparcia sieci. Podkreśliła znaczenie łączenia się z lokalnymi interesariuszami, łącząc beneficjentów projektów i grupując jednostki wsparcia sieci, w celu rozwijania szerokiej gamy pomysłów poruszanych podczas spotkań i zapewnienie ich wdrożenia w praktyce.

Następnie odbyło się interaktywne ćwiczenie dotyczące sześciu tematów wydarzenia „networX” w kontekście przyszłych działań. Podsumowanie niektórych odpowiedzi jest następujące:

- Networking for Policy - podejmowanych jest kilka działań na rzecz rozwoju inteligentnych wiosek w Finlandii, włączając konkurs, na Litwie i w Holandii. Przyszłe działania powinny obejmować pomoc w dalszym określeniu ogólnej koncepcji inteligentnych wiosek UE, przy jednoczesnym zapewnieniu elastyczności w regionach i wykazaniu wartości działań biogospodarczych, zwłaszcza dla rolników.
- Budowa sieci - KSOW koncentrują się obecnie na planach strategicznych WPR i rozumieją, że będą musiały przyjrzeć się planowaniu nowych sieci WPR, w tym zaangażowaniu

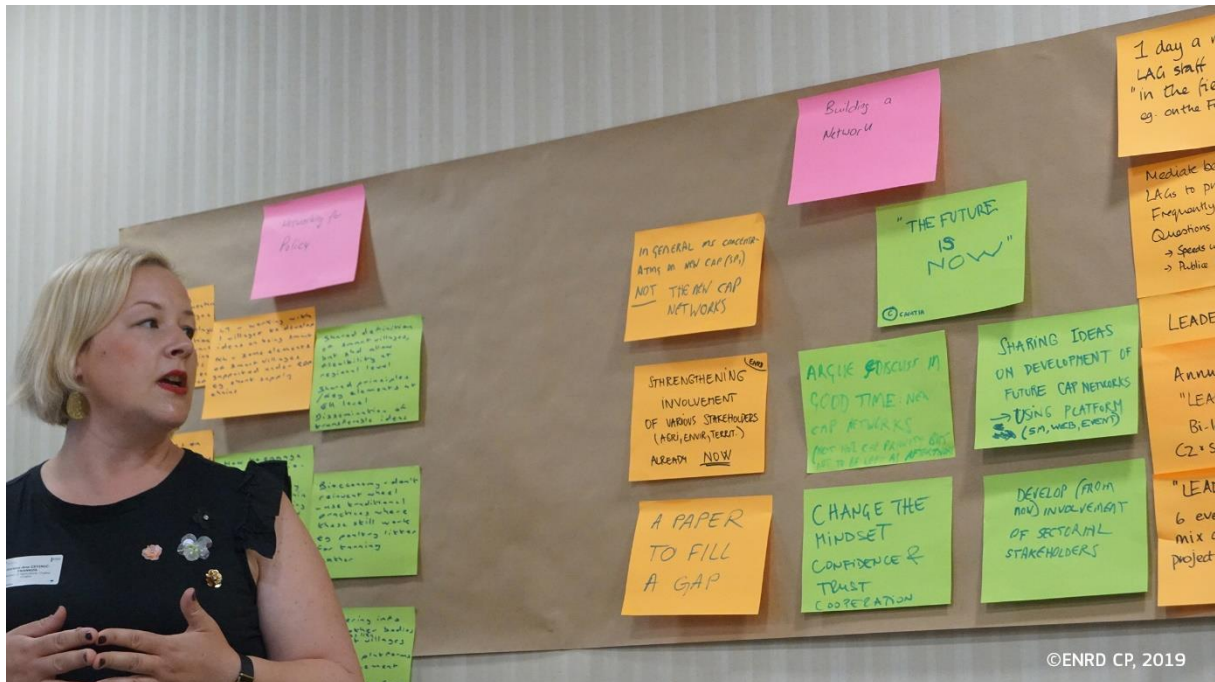

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

kluczowych interesariuszy w przyszłości (z obszaru rolnictwa, rozwoju terytorialnego i środowiska). Przyszłość kształtuje się teraz, dlatego sieci powinny dzielić się pomysłami na temat opracowywania przyszłych sieci WPR z wykorzystaniem platform (media społecznościowe, strona internetowa, wydarzenia).

- Współpraca w sieci z LEADER / RLKS – W Rumunii obecne działania dotyczą pracowników LGD, którzy spędzają jeden dzień w miesiącu na działalności na wsi (w tym w gospodarstwach), oraz działaniach mających na celu połączenie KSOW z LGD. Dalsze działanie oznacza pozostawienie miejsca podejściu obejmującemu wiele podmiotów, tak aby połączyć wszystkich aktorów we wdrażanie (KSOW, IZ, LGD) i rozważyć nowe podejścia do wielofunduszowości.
- Networking for Evaluation - kilka KSOW rozpowszechnia wyniki oceny w celu informowania o przyszłych strategiach oraz zapewnia informacje i szkolenia dla ewaluatorów. Podjęto pewne działania związane z samoocena i trwają prace nad opracowaniem nowych strategii WPR i planów oceny.
- Zaangażowanie interesariuszy - obecnie jednostki wsparcia sieci chcą nawiązać kontakt ze wszystkimi rodzajami interesariuszy, w tym poprzez imprezy peer-to-peer, wizyty w terenie, targi rolnicze i powiązania z wyższymi szkołami rolniczymi. Planowane działania mają na celu wykazanie w tym zakresie sukcesu poprzez wykorzystanie opisów historii zawierających więcej treści audiowizualnych, które umożliwiają większą dostępność i są lepiej ukierunkowane na odbiorców.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

- Networking for Innovation - przykłady obejmowały analizę budowania relacji w ramach AKIS (Wielka Brytania - Szkocja), opracowanie oceny innowacji (Szwecja) i rozwijanie brokerów innowacji (Finlandia). Planowane działania mają stymulować współpracę między przedsiębiorstwami i drobnymi rolnikami oraz informować, że innowacje to nie tylko wsparcie techniczne.

Podczas spotkania przedstawiciele ENRD rozdali uczestnikom dwie ankiety do wypełnienia: jedna dotycząca angażowania KSOW w temat wioski inteligentne, druga dotycząca angażowania KSOW w zagadnienia związane z biogospodarką i działaniami na rzecz klimatu.

Podsumowując spotkanie pokazało rosnące możliwości dalszej współpracy między sieciami obszarów wiejskich w oparciu o istniejące partnerstwa. Można je uzupełnić o nowe działania w celu zaspokojenia szerszych potrzeb zainteresowanych stron, jak podkreślono w dyskusjach na temat wykorzystania LGD do kontaktowania się z beneficjentami projektów. Patrząc w przyszłość, jednostki wsparcia sieci chcą poprawić swoje powiązania z beneficjentami projektu i własnymi grupami roboczymi, komitetami monitorującymi, agencjami płatniczymi i instytucjami zarządzającymi opracowującymi własne plany strategiczne WPR, i mają nadzieję na wymianę informacji na ten temat i rozwój krajowych sieci WPR podczas przyszłych spotkań NRN.

Notatkę sporządziły: Anna Doliwa z LGD „Dolina rzeki Grabi” oraz pani Agata Markuszewska z Jednostki Centralnej KSOW. Tłumaczenia stosowanych przez prelegentów pojęć i tytułów projektów zostały dokonane przez autorki notatki.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Institucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Udział pani Anny Doliwy z LGD „Dolina rzeki Grabi” oraz pani Agaty Markuszewskiej z Jednostki Centralnej KSOW w spotkaniu finansowany był ze środków Jednostki Centralnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

